

Despre Alexandre Dumas am mai scris (vezi *Cei trei Dumas*, punct de vedere inclus în cartea *Confesiuni esențiale*

) și tot ce se poate să mai scriu și altă dată. Pentru că în definitiv asta este menirea marilor artiști: să fie mereu tineri și proaspeți și să aibă acea miraculoasă capacitate de-a ne ferma la fiecare recitare, ocazie cu care descoperim în textura operelor lor noi și surprinzătoare izvoare de încântare, ce – fără a se sinchisi întrucâtva de vârsta consumatorului de artă – își susură liniștea neliniștitoare a emoțiilor strârnite, pe traseul tur-retur dintre inimă și minte.

Iar Alexandre Dumas, în pofida tuturor opiniilor formulate de acei critici ce tind înspre rea voință, se dovedește a fi unul dintre cei mai “devorați” scriitori din toate timpurile și de pe toate meridianele, grație acelor inconfundabile însușiri care-l individualizează, chiar dacă – așa cum precizam mai sus – face parte dintr-o redevabilă triadă (Dumas-tatăl, Dumas-fiul, Auguste Maquet): spirit neliniștit și tumultuos, după cum o denotă cele aproape 200 de romane scrise (adevărată fabrică de romane), fascinant născocitor de senzațional și mare iubitor de aventuri, după cum o demonstrează opera și viața sa – călătoriile întreprinse și prietenia strânsă cu Garibaldi!

Părerăa lui André Malraux la acest capitol este că romancierul nu trebuie să creeze personaje, ci “trebuie să creeze o lume coerentă și aparte, ca de altfel orice artist”.

Exact ținta asta mi-am propus-o în eseul de față, având în vedere că multe dintre personajele cu care Dumas își populează lumea plăsmuită de el sunt personaje istorice. Ceea ce nu înseamnă nicidecum că Dumas s-a mulțumit să-și coboare respectivele personaje din colbutele lor tablouri istorice, ori că fantezia sa scânteietoare s-a limitat numai la ajustarea și încadrarea lor în fragmentele de viață din celebrele lui romane, de-ar fi să ne gândim doar la îndrăzneții săi eroi din mult gustatul roman *Cei trei mușchetari*, care de fapt au fost patru după pătrunderea lui d'Artagnan (*alter ego*-ul autorului) în faimosul corp de mușchetari ai regelui Ludovic al XIII-lea și în grupul select (Athos, Porthos, Aramis) al prietenilor de prim rang!

Iată de pildă faimosul roman *Regina Margot*, culme a creației dumasiene, care situează în prim planul acțiunii sale cuplul Margareta-Henric de Navara, soți doar cu numele, însă uniți prin țelul

politic vizat – dobândirea tronului Franței, după cum prezic toți astrologii vremii! Ceea ce s-a și întâmplat câțiva ani mai târziu, când acest sărac și prigonit vlăstar al Bourbonilor va ajunge viitorul mare rege Henric al IV-lea.

În roman, însă, regele Navarei devine soțul Margaretei doar prin vrerea lui Carol al IX-lea, regele Franței, fiul Caterinei de Medicis și fratele Margaretei (Margot, cum o alintă acest rege bolnăvicios și bizar).

Calculul politic al lui Carol al IX-lea este cât se poate de simplu: căsătorindu-l pe navarez cu Margareta și aducându-l la Luvru, de fapt îl avea permanent sub ochi pe însuși comandantul hughenotilor (protestanților).

Dar deși se părea la un moment dat că lucrurile de acest fel s-au liniștit, întrucât Carol nu prididea să declare cui se nimerea să-l asculte că el vrea să fie regele tuturor francezilor, indiferent de confesiune, totuși, asta nu l-a împiedicat să declanșeze masacrul hughenotilor în noaptea de august 1572 (noaptea sfântului Bartolomeu), când însuși Henric de Navara era cât pe-acți să-și piardă viața, dacă în fața mîniei regescului său cumnat, el nu s-ar fi convertit la catolicism (“Doar pe jumătate și de nevoie”, le mărturisește navarezul puținilor oameni de încredere ce-i mai rămân după groaznicul eveniment).

Iar printre acești oameni de încredere se număra și soția sa Margareta, cea mai frumoasă și mai instruită femeie a Franței și poate că a tuturor acelor timpuri, care dacă s-a dovedit o soție scandalos de infidelă, în schimb i-a arătat soțului o remarcabilă fidelitate politică.

Doar împreună cei doi tineri ambițioși și șireți (Margareta avea 20 de ani, Henric de Navara – 19), izbutesc să facă față ofensivei fățișe ori tăinuită a redutabilului cvartet: Caterina de Medicis (regina mamă și văduva lui Henric al II-lea), regele Carol al IX-lea, ducele d’Anjou (viitorul Henric al III-lea din romanul *Doamna de Monsoreau*) și ducele d’Alençon (viitorul duce d’Anjou din *Doamna de Monsoreau*), atîta timp cât Caterina îl urăște de moarte pe cel ce scris este în aștri să domnească în Franța împotriva opoziției ei înverșunate și atîta timp cât frații mai mici ai regelui nu se dau îndărăt de la nici un complot, doar-doar vor pune mâna pe câte un tron (al Poloniei sau Navarei, dacă deocamdată nu-i cu puțință cel al Franței).

De aici mulțimea de intrigi țesute prin nenumăratele firide și după grelele draperii ale Luvrului, unde – ne avertizează navarezul – “pereții au urechi”, de regulă ele (intrigile) fiind puse la cale de înfricoșătoarea Caterina, de regele Carol al IX-lea (pe cât de bolnăvicios și prefăcut, pe atâta de crud și răzbunător, dar cu toate astea îl vedem la un moment dat opunându-se planurilor diabolice ale mamei sale de a-l suprima pe regele Navarei, după ce acesta îl salvase de la moarte la o vânătoare), ori de nevârstnicul (doar 16-17 ani) și foarte perfidul duce d’Alençon, cel despre care ni se spune că “își tratează prietenii ca pe niște dușmani și dușmanii ca pe niște prieteni”.

Poate că de aceea Margareta îi spune cu o dezarmantă sinceritate lui La Mole, unul dintre numeroșii ei iubiți, care o ajută să îmbine cele două îndeletniciri de căpetenie ale nobililor medievali – dragostea și politica, respectiv plăcutul și utilul: “Totul este cu putință, prietene, în vremurile noastre și la această curte”!

Și chiar că astfel se prezintă lucrurile, dacă avem în vedere uneltirile și comploturile țesute fără odihnă în imensitatea Luvrului, uneori strălucite de focul asasin al archebuzelor ori finalizate cu lovituri de spade și pumnale, dar cel mai des – în autentic stil italian – pregătite cu drăcească migală în veritabile alcovuri ale crimei secrete, acțiuni tenebroase în care excelează mult temuta Caterina de Medicis, ajutată întru ducerea lor la îndeplinire de tainicul florentin René, “meșterul de parfumuri al majestății sale regina-mamă”, după cum glăsuiește inscripția de pe firma sa. (Evident, inscripția nu cuprinde nici un cuvânt despre rolul decisiv pe care René, la ordinul reginei-mamă, l-a avut în otrăvirea mamei lui Henric de Navara...)

*

Iar Dumas se dovedește un adevărat maestru al suspansului și al acțiunii în galop, prin captivanta creionare a personajelor și prin plasarea acestora în palpitate dueluri verbale (să nu uităm că el a fost și om de teatru) ori în spectaculoase încleștări pe viață și pe moarte, așa ca aventurile temerarilor săi mușchetari, aflați la prima tinerețe sau 20 de ani mai târziu, chiar dacă – parcă ignorând acest aspect subordonat scopului propus -, autorul atribuie gânduri, vorbe și fapte ce se potrivesc ca nuca-n perete cu vârsta necoaptă a unora dintre personajele sale (d’Artagnan își începe epopeea la 19 ani, ducele d’Alençon n-are nici măcar 17 ani împliniți, regele Navarei –19, ducele de Guise – 22 etc.), și chiar dacă pe ici-pe colo autorul potrivește faptele istorice cu mâna lui măiastră, pentru ca ele să-și ocupe locul stabilit în lumea plăsmuită de fantezia lui.

Dar asemenea asperității ca monumentalitatea eroilor și firescul-nefiresc (din punct de vedere istoric) al faptelor relatate, nu este cazul să se constituie în neiertătoare capete de acuzație la adresa autorului. Din următoarele motive:

1) Scopul urmărit – mai ales când el este cu brio atins, așa ca în cazul scriitorului nostru (dovadă celebritatea sa și fiorul stârnit de scrierile lui în inimile atâtor și atâtor generații de cititori) – scopul, deci, poate fi justificat prin cuceritoarele mijloace artistice puse în mișcare de fecunda sa fantezie. Căci – nu-i așa? – Karl May, de pildă, o face în tușe mult mai groase atunci când nu doar că se închipuie pe sine în pielea personajului său Old Shatterhand, dar chiar își atribuie cu lopata însușiri și cunoștințe ce aproape fără excepție ating perfecțiunea. Și totuși, romanul său *Winnetou* continuă să fie citit pe nerăsuflăte până și în pragmaticele noastre zile...

2) Cât privește erorile de istorie (unele poate că intenționate pentru o mai logică încadrare a lor în geografia romanului!), apoi s-avem pardon, dar asemenea scăpări au loc chiar și la cele mai simandicoase "case". Iată, bunăoară, nenumăratele falsuri incluse de Alfred de Vigny în celebrul roman *Cinq-Mars*, romanul complotului pus la cale împotriva cardinalului Richelieu, atotputernicul ministru al nevolnicului rege Ludovic al XIII-lea, ceea ce nu prea i-a deranjat pe criticii și contemporanii autorului, de vreme ce - după îndelungate străduințe – în cele din urmă el s-a văzut în Academia franceză, mult râvnita casă a "nemuritorilor"... Tot așa, romanele istorice ale lui H. Sienkiewicz, nu conțin o mulțime de inexactități (cel puțin romanele din prima fază a creației), lucru demonstrat negru pe alb de către adorabilul Boleslaw Prus și recunoscut de autor?! Ceea ce n-a știrbit cu nimic meritele artistice ale lui Sienkiewicz și nu i-a dăunat gloriei literare acumulate, iar pe contemporani nu i-a împiedicat să-i decerneze cu nemiluita la premii și distincții, dintre acestea nelipsind Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1905.

În altă ordine de idei, înșiși politicienii și savanții comit greșeli uriașe (de pildă, înarmările nucleare și războaiele declanșate), dar pentru asta (cel puțin în zilele noastre) n-am auzit ca vreunul dintre ei să fie pus la zid...

Doar câteva cuvinte despre moravurile medievale. Da, este adevărat că romanele lui Dumas sunt pline ochi de spadasini și uneltitori, de sânge și împușcături, de oameni care aidoma lui La Mole și Coconnas sfârșesc pe eșafod pentru ca principiul monarhic să nu sufere vreo atingere, precum și de oameni sus-puși, care ar fi meritat din plin să ajungă pe eșafod.

Dar să nu uităm că astea erau vremurile: nu s-a pomenit de când e lumea lume ca peștele mic

să-l înghită pe cel mare! (Parcă în vremea noastră nu-i tot așa?) Pentru a ne convinge că asta era starea generală de lucruri, n-avem decât să ne facem ochii roată în istoria Franței, Italiei, Spaniei sau Angliei.

Crede cineva că de florile mărilor unul dintre cei mai vestiți țari ai Rusiei și-a primit de la contemporani porecla de “cel Groaznic”? În paranteză fie spus, istoricii ruși chiar glorifică domniile lui Ivan cel Groaznic, Petru cel Mare și Stalin, atunci când admit că ele se remarcă prin cruzime și pierderi de nenumărate vieți omenești, dar – spun aceștia – pentru așa ceva nu trebuie minimalizată contribuția lor determinantă la consolidarea statului și la afirmarea Rusiei ca mare putere. Căci este bine cunoscut faptul că istoria nu se face cu mânuși, că – după cum just afirma Machiavelli – scopul scuză mijloacele, atunci când în joc sunt importante interese de stat, și că e de la sine înțeles ca marii conducători politici să aibă mâinile pline de sânge...

Prin urmare, Ivan cel Groaznic, Vlad Țepeș, familia Borgia și mulți alții, nu numai că sunt reprezentanți tipici pentru firescul ororilor din acele timpuri, dar ei chiar s-au dovedit indispensabili (cel puțin pentru o anumită perioadă) în acele aprige lupte duse pentru dobândirea puterii și apoi pentru păstrarea acesteia. Fără înzestrarea trebuincioasă, ar fi fost imposibil ca cineva să scape cu viață din teribilele încleștări pentru putere, în acele vremi când – ne spune Shakespeare în *Regele Lear* – “Cei prefăcuți de prefăcuți se-nconjurau”.

Să nu ne mire, deasemenea, că Alexandre Dumas – aidoma altor scriitori ce s-au inspirat din faptele medievale – a descris cu patos arhitectura, vestimentația și obiceiurile timpului, dar n-a suflat nici un cuvânt despre igienă, nici măcar despre igiena celor mai simandicoase personaje, cu toate că jenantul obicei de-a asista la scularea și culcarea monarhului, se transformase pe nesimțite într-un mult râvnit ritual de verificare a trăinicieii favorurilor regale.

Păi nici n-avea ce să spună despre igiena orașelor, caselor și trupurilor, atâta timp cât ea lipsea aproape în totalitate! Dimpotrivă, în multe din romanele sale, Dumas accentuează nu doar enormele pericole la care se expuneau cei ce întârziu după apusul soarelui, în Paris și înafara lui, dar el descrie cu verva-i caracteristică incredibila mizerie pariziană, căreia doamnele și gentilomii îmbrăcați în complicate veșminte de mătase și catifea, cu greu izbuteau să-i facă față așa cum pretindea eticheta curții și propriul blazon. Avem două argumente în acest sens:

1) Aristocrații cheltuiau o mulțime de bani cu dresurile și parfumurile (de unde și trecerea de care se bucura în rândul lor o demnă secătură de teapa florentinului René), în speranța că măcar în acest chip vor reuși să înlăture duhorile pe care le degajau. Numai ei, sărmanii, aveau

știre cam ce rezulta dintr-o asemenea combinație, căci spre norocul nostru, mirosurile nu sunt transmise nici chiar de istoria cea mai fidelă, cu toate că mirosurile își au propria lor contribuție la configurarea acesteia;

2)Perucile aveau menirea nu doar de-a conferi distincție purtătorilor, ci și de-a acoperi într-un mod măreț jegul triumfător de pe cele mai multe dintre căpățânile aristocratice. Cum perucile constituiau adevărate pepiniere de paraziți, iată de ce toată floarea cea vestită a întregului Apus se dădea de ceasul morții, nu ca să se spele, ci ca să-și procure...bețișoare pentru scărpinat! Iar materialul din care erau confecționate respectivele bețișoare, reprezintă la o adică un prețios indicator al felului distins cum utilizatorii sculei înțelegeau până și la acest nivel să-și respecte rangul...

De aceea spun că dacă nu pentru altceva, măcar pentru un asemenea nostim și atât de relevant amănunt, și tot trebuie citit masivul roman *Shōgun* al lui James Clavell. Aflăm de-aici că navigatorii medievali europeni erau într-o atare stare de dușmănie cu igiena corporală, încât după naufragierea lor în arhipelagul nipon, nici unul dintre supraviețuitori n-a consimțit să facă baie decât după ce ei cu forța au fost vârați în apă și săpunii zdrăvan de către localnici.

Să nu ne mire atunci cumplita epidemie ce acuși-acuși îi secerau pe medievali cu sutele de mii și de care ei căutau să scape într-un mod pe cât de neghiob, pe atât de original: se înghesuiau claie peste grămadă în biserici, nădăjduind că flagelul va fi izgonit cu ajutorul rugăciunilor și al tămâiei. Dar contrar așteptărilor, moartea îi decima cu mic cu mare până când probabil se plictisea!

*

Cum spuneam, *Doamna de Monsoreau* este continuarea romanului *Regina Margot*. Continuare doar în ceea ce privește acțiunea (relatează fapte și întâmplări din timpul domniei lui Henric al III-lea, fostul duce d'Anjou în *Regina Margot*), dar nu și în ceea ce privește nivelul artistic.

Întâlnim în *Doamna de Monsoreau* întreaga familie regală a Franței, așa cum ne-a fost înfățișată în *Regina Margot*, o familie – după cum ne

informează autorul – “decimată de otrăviri și asasinate, dezbinată prin ură și gâlcevi”, firește, fără Carol al IX-lea, căruia scris i-a fost să moară răsfoind o rară carte de vânătoare cu filele impregnate cu otravă, carte ce fusese pregătită de Caterina pentru Henric de Navara; îl întâlnim pe Henric al III-lea, fostul duce d’Anjou și fostul rege al Poloniei până la moartea lui Carol al IX-lea, dar atât de moleșit și pios, încât era cât pe-acți să-și piardă tronul în timpul pelerinajului pe la câteva mănăstiri pariziene, dacă o întâmplare fericită nu l-ar fi ajutat să descopere complotul pus la cale de capii Ligii catolice; îl întâlnim pe ducele d’Anjou, dar mult mai crud și mai perfid decât pe vremea când era ducele d’Alençon, și asta nu numai datorită faptului că ambițiile sale au sporit simțitor (merge până la revolta fățișă împotriva regelui, după ce scapă din captivitate, încât e nevoie de întreaga diplomație a Caterinei de Medicis pentru ca țara să nu fie aruncată într-un război civil), dar și din cauza chipului sluțit de către vârsatul de vânt; îl întâlnim pe ducele de Guise în compania fraților săi, în dubla lor calitate: lideri ai Ligii catolice și prinți (duci) de Lorena, aflați pe poziții dacă nu adverse, măcar neamicale cu prinții Franței, în speță cei de Valois, căci în acele vremuri tulburi și belicoase, existau într-adevăr raporturi cavalierești între suzeran și vasal, dar fiecare vasal puternic (ducele îndeosebi) se comporta ca un adevărat rege pe domeniul său, ceea ce – desigur – contribuia la menținerea fărâmișării feudale; îl reîntâlnim pe Henric de Navara în calitate de salvator al ducelui d’Anjou din arestul pe care regele i-l impusese în chiar apartamentul său, fostul apartament al Margaretei (navarezul știa de existența misterioasei scări de frânghie, folosită la vremea lui de către La Mole, prin urmare îl îndeamnă pe șovăitorul duce să coboare cu ajutorul ei), ceea ce face ca acțiunea celor două romane înrudite să fie în continuare cantonată în interiorul triumphiului format de cele trei familii princiare de frunte: Valois-Bourbon-Lorena; o reîntâlnim, deasemenea, pe teribila regină-mamă, dar numai episodice din moment ce Henric de Navara la rândul lui are parte în acest roman de o apariție episodică, anume după fuga ducelui în ducatul d’Anjou, adică atunci când ea intuiește atât rolul jucat de navarez, cât și pericolul începerii războiului civil. Cu tenacitatea ce-i era proprie, Caterina de Medicis își duce misiunea de sol al păcii la bun sfârșit, conflictul este dezamorsat, iar ducele d

Anjou se reîntoarce la Paris...

Dar Dumas, genial creator de scene încărcate cu viață plină și trepidantă, nu se putea mulțumi doar cu personajele enumerate mai sus, atâta timp cât prin ele nu putea da glas dragostei, principala coordonată pe care se înscria viața aventuroasă a cavalerilor medievali.

Iată de ce autorul introduce în scenă cuplul format din doamna de Monsoreau și cavalerul de Bussy. Însă cu toate că Diane de Meridor, alias doamna de Monsoreau, aspiră din tot sufletul ei pur la o dragoste tot atât de răpitoare pe cât îi este chipul, și cu toate că Bussy (cel mai viteaz cavaler al Franței, pentru care prietenia înseamnă deodată punga, spada și viața), deci, cu toate că Bussy crede că în sfârșit și-a găsit doamna visurilor sale, celor doi tineri nu le este dat să se bucure în liniște de dulceața dragostei lor mistuitoare. De ce? Pentru că Diane, în pofida opoziției sale înverșunate la avansurile contelui de Monsoreau, un om față de care nu simțea decât teamă și repulsie, în cele din urmă (îndemnată fiind la acest pas și de bătrânul ei tată)

acceptă să-l ia de soț. Altminteri risca să cadă din lac în puț, adică să devină amanta ducelui d'Anjou.

Monsoreau nu este numai un soț îngrozitor de gelos, dar mai este și un adevărat maestru în cele mai subtile mașinațiuni, prin care, de altminteri, reușește să și-o facă soție pe Diane, iar mai apoi, pentru a-și apăra dragostea astfel câștigată, el nu ezită să-i pună piciorul în prag chiar ducelui d'Anjou, cu toate că ei complotau împreună împotriva regelui și cu toate că-i era îndatorat ducelui, întrucât ajunsese maestru de vânătoare la recomandarea acestuia.

Însă ducele, supărat foc pe independența sfidătoare afișată de Bussy, îi deschide ochii lui Monsoreau că pericolul nu vine de la el, ci din altă parte. Așa că cei doi hotărăsc să-l asasineze pe Bussy chiar în odaia și sub ochii Diane, unde cavalerul pătrunsese noaptea, convins fiind că Monsoreau se afla la acea oră departe de Paris, ocupat să-i pregătească regelui o partidă de vânătoare.

Deși lupta este inegală, întrucât Bussy este atacat din toate părțile de asasinii lui Monsoreau, totuși, grație abilității sale extraordinare în mâniarea spadei, el reușește să scape cu răni relativ ușoare după ce-i ucide pe aproape toți agresorii, inclusiv pe conte. Dar când, rănit și plin de sânge, izbutește să iasă din cameră și se crede salvat (Diane fusese salvată mai înainte de un prieten), Bussy primește lovitura mortală chiar de la duce. Acesta, ranchiunos și răzbunător, nu mai vroia să-i tolereze lui Bussy nici curajul cu care-i spunea adevărul în față și nici autoritatea pe care o exercita asupra lui.

Însă marea realizare a lui Dumas, zic eu, în materie de personaje o reprezintă nostima pereche formată din Chicot și Gorenflot: primul este bufonul regelui, cel de-al doilea un călugăr mîncău și bețiv, iar ei amândoi sunt prieteni la cataramă, mai ales atunci când se pune la cale un chefuleț, desigur, pe banii lui Chicot.

De tot hazul este modul diametral opus cum înțeleg cei doi amici să se implice în desfășurarea chefului. Dacă Gorenflot participă la aceste agape cu un asemenea elan încât în scurt timp se îmbată turtă, cade de pe scaun și doarme dus, Chicot o face ca, înfodolit în rasa cu glugă a călugărului, să poată pătrunde în mănăstirea acestuia, unde are loc tainica adunare a Ligii catolice.

Lumea plăsmuită de Alexandre Dumas

Scris de George Petrovai

Marți, 19 Iunie 2012 10:44 - Ultima actualizare Marți, 19 Iunie 2012 10:48

Și astfel, la adăpostul glugii și al întunericului, Chicot pune mâna pe toate firele complotului urzit de frații Guise împotriva regelui, complot prin care acesta urma să fie capturat pe parcursul pelerinajului și apoi silit să-și semneze abdicarea.

Numai că Chicot dejoacă planurile complotiștilor și, luând locul regelui, reușește să-l salveze, dovedindu-se în felul acesta nu numai un excelent spadasin (de altminteri era gentilom), ci și un foarte iscusit om politic, cu nimic mai prejos de regina-mamă, asta dacă avem în vedere și faptul că doar ei doi au mirosit rolul jucat de navarez în eliberarea ducelui d'Anjou și tot ai au pledat din răspuțeri în fața regelui pentru dezamorsarea tensiunii dintre cei doi prinți.

Prin urmare, lui Chicot i se potrivesc ca o mânășă memorabilele vorbe rostite de bufonul regelui Lear, după ce acesta își împarte regatul celor două fiice mai mari, iar ele, neavând nimic în comun cu iubirea, rușinea și recunoștința, refuză mai apoi să ofere adăpost pe timp de furtună regelui pribeag și însoțitorilor lui: "Înțelepciunea și prostia se țin de mână pe muchia cuțitului".

Tot ce se poate ca Dumas să se fi inspirat din Shakespeare la întocmirea acestor pagini de mare desfătare sufletească, cu un bufon mintos, care din umbra regelui conduce de fapt Franța.

După parcurgerea romanelor lui Dumas (sau, mă rog, a câtorva dintre ele), nu doar desfătarea sufletească, ci și cunoștințele ni se îmbogățesc cu următoarele două concluzii:

1) Toți puternicii acelor timpuri, poate mai abitir ca în alte epoci istorice, cereau de la prieteni și supuși credință și devotament, cu toate că ei înșiși știau prea bine că ambele șchiopătează îngrozitor și că – atunci când nu sunt nevoite să ia calea întortocheată a comploturilor – ele merg cu nădejde pe drumul bătătorit al interesului: interesul primordial de a-și apăra pielea și de-a smulge cât mai multe foloase de la viață. Iată de ce regele Navarei îi spune Margaretei: "Acum să ne sfătuim ca doi oameni care vorbesc despre cel mai căutat lucru pe lume...tronul și despre bunul cel mai prețios...viața".

Poate că nici unul dintre personajele lui Dumas n-a izbutit să se ridice la dezinteresul elegant al lui Athos. Dar până și el, cel mai dezinteresat dintre muritori, s-a arătat grozav de interesat să-și tăinuiască dragostea din care s-a născut vicontele de Bragelonne și să vegheze cu strășnicie la onoarea sa, spirit în care l-a educat și pe fiul său;

2) Nobilii medievali căutau să slujească treimea: Dumnezeu-regele-doamnele (însăși rațiunea lor de-a fi) prin treimea strategică: credință-devotament-iubire (care, de regulă, se topeau în aliajul numit *onoare*), servindu-se pentru asta de principala tactică de acțiune: ipocrizie-viclenie-maniere alese, dar fără a uita o clipă de cealaltă tactică, ținută în rezervă până când împrejurările vitrege o cereau: invidie-trădare-cruzime.

Sigur că pentru a-ți juca bine rolul politic și social, trebuia să fii un bun actor. Și ei chiar erau, de la rege până la cel mai mărunț gentilom, care – îmboldit de la spate de ambiții ori de nevoi, îndrăzne să intre în cuibul cu vipere...

Înclin să cred că interesul arătat de marile curți senioriale trupelor de actori ambulanți, nu este o pură întâmplare, ci este în strânsă și directă legătură cu nevoia generalizată de însușire a celor mai perfecționate tehnici actricești.

N.B. O parte din personajele romanului *Doamna de Monsoreau* se regăsesc în romanul *Cei patruzeci și cinci*

AUTOR: GEORGE PETROVAI

www.sighet-online.ro